

Naročnina
za državo SHS:
na mesec Din 20
za pol leta 120
za celo leto 240

za inozemstvo:
mesечно Din 30

Sobotna izdaja:
celoletno
v Jugoslaviji Din 40
v inozemstvu 60

SLOVENE

Cene inseratov:
Enostolna petstina vrsta
mali oglasi po Din 1.50 in
Din 2.—, večji oglasi nad
45 mm višine po Din 2.50.
veliki po Din 3.— in 4.—
oglas v uredniškem delu
vrstica po Din 6.—.

Pri večjem naročilu popust.
Izhaja vsak dan izveniši
ponedeljka in dneva po
prazniku ob 4. uri zjutraj.
Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopisi
se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne spre-
jemajo. Uredništva telefon 50, upravnishva 528.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Cekovni račun:
Ljubljana 10.650 in 10.349 (za inserate) Sara-
jevo 7.565, Zagreb 59.011, Praga 11.247,97.

Stanovanjsko vprašanje

Hišne najemnike kakor tudi hišne posestnike zanima vprašanje podaljšanja stanovanjskega zakona preko 1. januarja 1925. Dočim se hišni posestniki protivijo nadaljnjemu omejevanju svobodnega razpolaganja s stanovanji v svojih hišah, zahtevajo najemniki odločno, da jih vlada štiti pred nedoglednimi socialnimi posledicami, ako se stanovanjski zakon na mah ukine. V tej zadevi sta napravili društvo hišnih posestnikov in društvo najemnikov vloge na občinski svet, v katerih zahtevata, da tudi občinski svet zavzame v tem vprašanju svoje stališče in ga skuša pri vladi uveljaviti o priliki preureditve odnosno ukinitve stanovanjskega zakona. Socialopolitični odsek občinskega sveta je sklepal v tej zadevi dne 3. marca popoldne ob 6. posebno anketo v mestni posvetovalnici, na katero je povabil vse zainteresirane kroge. Zborovanje je vodil podžupan dr. Stanovnik, poročal je občinski svetovalec in načelnik socialno-političnega odseka g. Čelešnik. Anketa je razpravljala v prvi vrsti glede vprašanja, če naj se stanovanjski zakon ukine ali podaljša in za katero mnenje naj se občina zavzame pri vladi. Medtem so se zastopniki društva hišnih posestnikov g. Frelih, zveze društev hišnih posestnikov g. dr. Regally in zastopnik Zveze industrijecev dr. Golja izjavili za ukinitve stanovanjskega zakona, so vsi drugi zastopniki organizacij n. pr. g. Beguš za Društvo stanovanjskih najemnikov, dr. Likar za Delavsko zbornico, dr. Lemež za Neodvisno delavsko organizacijo, Srečko Žumer za Jugoslovansko strokovno zvezo, g. Franchetti za Zvezo obrtnih zadrug izjavljali, da je potrebno, da se pri vladi občina zavzame za podaljšanje stanovanjskega zakona preko 1. januarja 1925 s primernimi izpremembami in odpravo očitnih krivic, kakršna je n. pr. da delavci in privatni nameščenci sploh ne morejo dobiti stanovanj po stanovanjskih oblasteh, ker imajo pri vsaki dodeljivi stanovanju prednost javni uslužbenci. Tudi se je od zbranih zastopnikov vseh organizacij poudarjala potreba, da se strogost omejitve lastninske uporabe hiš omeji in da se čim prej najemščine regulirajo in zenačijo z vrednostjo najemščin pred vojno, v katero svrhu je pa kot predpogoja potrebno, da država zviša plače vsemu državnemu uradništvu in da država tudi za svoje uslužbence zgradi nekaj stanovanjskih hiš, zlasti v Ljubljani, in da naj v tem oziru posnema hvalevreden vzgled mestne občine ljubljanske. Nekateri zastopniki kakor dr. Pretnar za obrtno in trgovsko zbornico, in g. Zebal za Zvezo trgovskih gremijev, so izjavili, da ofielne izjave zastopanih organizacij ne morejo podati, ker društva še niso o tem vprašanju v svojih sejah zavzele stališča.

O drugi točki glede pospešitve gradbene akcije v Ljubljani je istotako poročal g. občinski svetnik Čelešnik. Podžupan dr. Stanovnik je pozval navzoče zastopnike organizacij, da podajo mestnemu magistratu pismene predloge in izjave, na kar se bo sklicala s strani občine nova anketa, ki bo o teh predlogih razpravljala in na podlagi resnega pretresa vseh predlogov pospešila stvarno akcijo, da se čimprej omogoči družinam, po številu 870, ki so še vedno brez družinskega stanovanja, človeku dostojno bivališče, da se stanovanjska mizerija v Ljubljani omili in odpravi. Z zahvalo za številno udeležbo in sodelovanje na vse zastopnike organizacij je podžupan dr. Stanovnik zaključil zborovanje.

S to anketo se je spravilo stanovanjsko vprašanje na pravi tir. Najemniki morajo spoznati težave hišnih posestnikov in narobe, da bodo mogli vprašanje pravilno presojati. Pravimo pravilno, ker je gotovo, da se gode krivice tako hišnim posestnikom kakor najemnikom, samo da ne bi smeli krivcev na splošno iskati medsebojno in to v vseh slučajih. Prav v stanovanjskem vprašanju je neplodno iskati krivce pri najemnikih, oziroma pri hišnih posestnikih. Krivda leži v povojnih razmerah in stvar države je, da jih skuša popraviti. Tu pa smo pogrešali vsake velikopotezne akcije, kakor je n. pr. izvršila Češkoslovaška. Zakoni, kakor so zagledali pri nas luč sveta pod ministrom dr. Zerjavom, niso sposobni ne omiliti, še manj pa rešiti pereče stanovanjsko vprašanje. Vsaka demagogija mora biti tu izključena. Iz posameznih slu-

čajev, v katerih dela krivico ena stran drugi, se ne sme izvajati splošnih sodb, kakor se ne sme s popravo ene socialne krivice ustvarjati nova socialna krivica, ki se samo prevlači na drugega. Jasno je, da hišni posestniki pod sedanjimi bremenji ne morejo obstati in, če bi sedanje razmere trajale še dalje, noben posestnik ne bo mogel svojih hiš niti popravljati. Pri tem pa se celo dogaja, da hišni posestnik ne dobi stanarine niti toliko, da bi kril davke in izdatke za popravo, neglede na to, da ne sme niti za svoje resnične potrebe razpolagati s svojo hišo. To je zelo bridko, ako nima nobenih drugih dohodkov, kakor hišo, ki mu nič ne nese. Od česa naj živi? Posebno bridko je za hišnega posestnika, ki živi v takih razmerah, ako mora dati v najem stanovanja za malenkostno stanarino, najemniki pa do-

bivajo za ista stanovanja od podnajemnikov štirikratno, desetkratno vsoto in se jim pri tem neprimerno bolje godi, kakor posestniku, če nima ta drugih dohodkov kakor dohodek od svoje hiše.

Ravnatoko jasno pa je, da uradništvo in delavstvo ne more plačevati ob sedanjih dohodkih stanarine, kakor bi jo smeli posestniki po vsej pravici zahtevati. Tu bi morala storiti država svojo dolžnost, ki je dosedaj ni storila.

Iz teh razlogov mi ankete stanovanjskih najemnikov in hišnih posestnikov radostno pozdravljamo in želimo ter upamo, da bodo v resnih razgovorih našli pravo pot do potrebnega sporazuma, da bodo skupno prisilili državno instanco, da se stanovanjskega vprašanja loti z vso resnobo in velikopoteznostjo.

Prve spletke Nikola Pašića.

ZANIMANJE ZA ZAKLJUČKE VODSTVA SLS. — ZAKULISNA IGRA PRIBIČEVIČEVH PRISTAŠEV. — DAVIDOVIČ IŠČE RAZJASNITVE.

Belgrad, 4. marca. (Izv.) — Po dnevih razburjenja je danes napetost popustila, ker Radićevi odposlanci niso prišli v Belgrad, da izroče poverilnice, kakor so pričakovali. O sklepih vodstva SLS prinašajo listi precej obširna, a netočna poročila. Parlamentarni krogi se za te sklepe zelo zanimajo in danes iz Ljubljane došli poslanci Jugosl. kluba so imeli premalo časa, da ustrežejo vsem mnogoštevilnim radovednežem. Z oziroma na jasnost sklepov so seveda izostali običajni komentarji, kako je razumeti ta ali oni stavek izdanega komunikeja. Edino nekateri radikali in demokrati so delali razne bistroumne

sklepe in so poskušali placirati svoje tendenciozne komentarje. Sploh se ti demokrati Pribičevićeve skupine ne morejo sprizniti s svojo usodo in iščejo povoda, da bi s svojimi starimi namerami mogli skočiti opoziciji v hrbet in preprečiti njeno borbo proti korupciji. Tekom današnjega dne so se ponovno zopet opazila dolga posvetovanja Pribičevićevih pristašev dr. Lukiniča in Timotijevića z raznimi agenti Nikola Pašića. O medsebojnem sporazumu teh ljudi se govori kot o gotovi stvari, zato se Davidovičeva struja poteguje za to, da se seja glavnega odbora vrši čimprej, da se končno razčisti položaj.

Narodna skupščina.

RAZPRAVA O PRORAČUNU PRAVOSODNEGA MINISTRSTVA.

Belgrad, 4. marca. (Izv.) Danes sta se vršili dve seji narodne skupščine. Dopolodne se je razpravljalo o proračunu ministrstva za pravosodje. Pri tej priliki se je oglašil k besedi poslanec Jugosl. kluba dr. Jos. Hohnjec, ki je izvajal:

Kdor ima pravosodje v rokah, mora skrbeti za blagor države in naroda. Zato mu je potrebna neodvisnost od samovolje suverene oblasti. Neodvisnost organov justice je načelo, ki je sprejeto v vseh ustavah vseh modernih držav in tudi naša ustava ima to določbo v svojih členih, kakor tudi neodvisnost sodnikov, ki se po ustavnih določilih ne smejo predstavljati brez lastnega pristanka. Poslednje ustavno določbo je justična uprava večkrat prekršila. Opozarjam na premeščene hrvatskih sodnikov v Bosni, Hercegovini in Sremu. Cesar ni mogla doseči premestitev, je dosegla redukcija in rezultat je, da so sodišča evakuirana od hrvatskih sodnikov. Tako ustavotvorci spoštujejo ustavo, tako se prakticira enakopravnost pod vidikom narodnega edinstva. Poleg zunanjega varstva, ki ga daje, ali bi ga vsaj morala dati justična uprava, morajo sodniki sami skrbeti za svojo neodvisnost in integriteto. Njihov poklic jim kaže cilj, da so v službi pravičnosti. Ta cilj je bil vedno pred očmi starih rimskih sodnikov, ki so se smatrali kot svečeniki pravičnosti. Samo po sebi se razume, da so dobremu pravosodstvu potrebni moderni pravični zakoni. Vendar pa stavljam zahtevo po dobrem sodniku na prvo mesto. Da more sodnik dobro vršiti svojo dolžnost, mora razpolagati s potrebnim splošnim in strokovnim znanjem zakonov in naredb. Da je sodba pravična, mora temeljiti na resnici, odgovarjati dejstvu in zakonu. Za sodnika mora biti merodajen samo zakon, resnica in pravica in nič drugega. Ne sme se dati voditi ne od simpatije, ne od antipatije. Ne od upanja na korist, ne od strahu na škodo, brez ozira na politično pripadnost. Kdor bi zasledoval lastne interese ali igral političnega strankarja, bi storil zločin nad državo in narodom in se diskvalificiral za izvrševanje tega visokega poklica. Kakor kabinetna justica, tako je tudi razredna justica v njegovo škodo. Zunanji predpogoj za neodvisnost sodnika je materialna neodvisnost položaja. Kdor ne bi imel te zagotovljene, bi bil v skupini gladnih nameščen-
cev, ki ne morejo dati garancije, da bo

sodstvo funkcioniralo pravično. Že sedaj se opazja močan beg sposobnih in moralno nedotaknjenih sodnikov. Ako se temu ne odpmore, se je bati, da bo nedostalo naraščaja ali pa da bo manj vreden po sposobnosti in tako vedno bolj dostopen za korupcijo. To bo imelo za državo in ljudstvo zelo slabe posledice. Vprašanje materialnega položaja sodnikov je torej državno vprašanje. Ob priliki razvrščevanja uradnikov je bila sodnikom in državnim pravdnikom storjena velika krivica.

Društvo slovenskih sodnikov v Ljubljani je ministru za pravosodje poslalo spomenico, v kateri našteva krivice, storjene sodnikom, in zahteva, da se razvrstitev izpremeni in dopolni. To spomenico priporočam v ponovno proučevanje in želim, da bi g. minister sprejel v spomenici staviene zahteve in predloge. To bo v korist vsem, državi in pravosodju. Priporočam g. ministru, da tudi vzame v ponoven pretes spomenico, poslano od višjega drž. pravdnikstva v Ljubljani. Nameščencem državnega pravdnikstva se je zgodila krivica, ker so po sedanjem besedilu uvrščeni po odstotkih v 7., 6., 5. skupino in prvi državni pravdnik v 4. skupino. Tako so zapostavljeni za profesorji in sodniki, ker odločuje za uvrščanje službena doba. Te nedostatke je treba popraviti in jaz apeliram na ministra, da stori v tem oziru svojo dolžnost. Opozarjam g. ministra na to, da je v pravosodju že nastala kriza, ki bi se povečala, ako bi se pospešilo zmanjšanje sodniških doklad. — V drugih zmanjšanjih, kakor v Italiji in Češkoslovaški, imajo veliko višjo premijo sodniki kakor drugi nameščenci. Bilo bi torej primereno, da se sodniške doklade sodnikom zvišajo na 2400 Din, pripravnikom pa na 1200 Din. Ako se vzame v poštev plače oficirjev, se te zahteve morajo imenovati skromne. V interesu neodvisnosti sodnikov in odprave krize, ki je nastala, moramo g. ministru ponoviti zahtevo, katero sem že večkrat stavil in utemeljil, da se vzakoni določba zakona o sodnikih in pristojnosti sodnikov, kakor so predvidene v tem zakonu. Smatram za potrebno pripomniti, da ljudstvo plačuje pri sodnem postopanju velike takse, zato ima pravico zahtevati, da sodnija hitro in dobro funkcionira. Pripomniti moram tudi glede globe, ker siromašni krogi ogromno trpe vsled previsokih taks. Ozir zahteva, da se znižajo. Mesto tega so se oktobra 1923 še povišale. Idealni oziri so naši upravi tuji. Ako so se ljudje, ki stoje na čelu razprave, dali moliti od socialnih nagibov, se je to zgodilo z ozirom na advokate, katerim se je tarif zvišal na štirikratni iznos, ne pa z

ozirom na ljudstvo, katero mora to velikodušnost drugih plačevati. Nadaljna naša pritožba zadeva izvršitev razpoložnih razsodb. Posebna zanimivost za našo državo in njeno pravosodje je, da smo s posebnim zakonom uredili naše odnose do Češke-slovaške in Poljske, vsled česar je razsodba češkega in poljskega sodišča pri nas izvršna. Razsodbe naših slovenskih sodišč pa pri pretežnih srbskih sodiščih niso izvršljive. Grajati moramo tudi, da ni uspelo, da bi bila v finančni zakon 1924—25 vnešena nujno potrebna zakonska določba o ureditvi zemljiške knjige v Prekmurju. Govornik po daljših izjavanjih o neznosnih razmerah v Prekmurju glede zemljiške knjige in katastra, konča svoj govor: To so nekatere pritožbe in zahteve, katere sem omenil za Jugoslovanski klub, v čigar imenu mi je čast izjaviti, da bomo glasovali proti. (Zevahno pritrdjevanje in ploskanje.)

Debata o proračunu ministrstva za pravosodje se bo nadaljevala jutri.

Popoldne je bila narodni skupščini predložena konvencija o razmejitvi z Romunijo, s katero izgubimo Zomboljo. Po kratkem govoru zunanjega ministra dr. Ninčiča in po govoru demokrata Sečero, je bila ta konvencija sprejeta s 107 proti 50 glasovom.

Trgovinska pogajanja.

Razprava o železnica končana.

Belgrad, 4. marca. (Izv.) Na današnji seji tretje sekcije je bila končana razprava o železnica. Vprašanje prometa prebivalstva ob meji je prepuščeno prvi sekciji. Prešlo se je nato na razpravo o raznih vprašanjih, ki so v zvezi s progo Južne železnice. Prihodnja seja sekcije bo jutri, in se bo vršila v navzočnosti predsednika italijanske delegacije Luciolija, ki je danes došel v Belgrad.

PREDAVEC SE NI ODPOTOVAL.

Zagreb, 4. marca. (Izv.) Danes se je vršila seja širšega odbora HRSS, na kateri so bila dana navodila poslancu Predavcu, ki bo jutri zvečer odpotoval v Belgrad, da izroči poverilnice Radićevih poslancev.

Usoda 20 %nih bonov.

Na seji narodne skupščine dne 3. marca je finančni minister odgovarjal govornikom opozicije, posebno posl. Skuhlju. V svojem odgovoru je priznal, da je naša država po mirovnih pogodbah dolžna urediti vprašanje predvojnih in povojnih dolgov bivše avstroogrške monarhije. Ker vlada tega dosedaj še ni storila, ima gotovo dovolj vzrokov. Kateri so ti, tega Stojadinović ni hotel povedati. Zanimiv je njegov odgovor glede odvzetih 20 odstot. O tej zadevi je finančni minister izjavil: »G. Skuhlj se je dotaknil vprašanja 20 odstot. zadržanih kronskih bankovcev. To je zadeva, ki se zavlačuje že štiri leta od 1920 dalje, ko so ti denarji bili odvzeti, a so še vedno neizplačani. Gospoda! Če se vprašamo, zakaj je prišlo do take situacije, če objektivno sodimo, se ne more reči, da je temu kriva današnja vlada. Takrat, ko je teh 20 odstot. bilo odvzetih, je dr. Veljko-
vič obljubil, da bo teh 20 odstot. izplačal v gotovini ob priliki zamenjave starih avstroogrskih bankovcev. To je bilo uradno objavljeno in izdan poseben komunike, da je to narejeno radi tega, da se iz prometa potegnejo bankovci in da se na ta način dvigne vrednost našega denarja. Teh obljub pa ni niti tedanja vlada izpolnila, niti finančni minister držal in izpolnil. Pozneje se je v finančnem zakonu jemala skozi tri leta odredba, da je teh 20 odstot. smatrati za državni dolg, ki se mora v izvestnem roku vrniti. Bivši minister financ dr. Kumandi je celo v proračunu vstavil večjo vsoto, da se ta dolg povrne. Vnesel je torej posebno obveznost, da je notranje posojilo, ali ta obveznost ni držala. Sedanja situacija teh 20 odstot. je sledeča: Sama vsota tega dolga je neznana. Lahko si je misliti, kako neorganizirano se je pri tem postopalo, če se ne more dognati, koliko je točno iznašal dolg teh 20 odstot. Poleg tega so bila potrđila za odvzete vsote izstavljena od velikega števila organov in s tako različnimi podpisi in pečati, da ni nobene garancije in sigurnosti, da ni mo-

